
Revisionsrapport

***Barn- och utbildnings-
nämndens säkerställande
av grundskoleelevernas
måluppfyllelse***

Östersunds kommun

Viktor Prytz

13 december 2011

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning och revisionell bedömning	1
2.	Inledning	2
2.1.	Revisionsfråga och granskningsmål	3
2.2.	Metod och avgränsning	3
3.	Organisation	4
3.1.	Styrdokument	5
4.	Granskningsiakttagelser	6
4.1.	Rutiner för uppföljning av måluppfyllelse	6
4.1.1.	Struktur	6
4.1.2.	Genomförande	6
4.1.3.	Individuell utvecklingsplan med skriftliga omdömen	7
4.1.4.	Kvalitetsredovisningar	8
4.1.5.	Resultat i skolornas kvalitetsredovisningar 2010/11	8
4.1.6.	Kommunens kvalitetsredovisning för 2010	9
4.1.7.	Revisionell bedömning	9
4.2.	Likvärdig bedömning	10
4.2.1.	Revisionell bedömning	11
4.3.	Åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen	11
4.3.1.	Revisionell bedömning	13
4.4.	Hälsa	13
4.4.1.	Revisionell bedömning	14

1. *Sammanfattning och revisionell bedömning*

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Östersunds kommun har PwC Kommunal Sektor genomfört en granskning avseende barn- och utbildningsnämndens styrning och interna kontroll för säkerställande av grundskoleelevernas måluppfyllelse. Följande revisionsfråga har varit aktuell:

- Är barn- och utbildningsnämndens styrning och interna kontroll tillräcklig för att säkerställa förutsättningarna för elevernas måluppfyllelse?

Vi bedömer att det finns riktlinjer för hur uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling och måluppfyllelse ska genomföras. Det verksamhetssystem som till viss del stöder denna hantering används dock inte fullt ut på samtliga skolor.

Resultatuppföljning och analyserna i kvalitetsredovisningarna, både skolornas och kommunens, har övervägande fokus på svenska, engelska och matematik. Övriga ämnen redovisas endast kort utan statistik eller analys av resultaten.

På skolorna förs flera givande diskussioner om bedömning och betygssättning i olika forum. De kommunövergripande mötena för ämneslärarna i årskurs 6-9 är ett exempel. Vi bedömer att dessa insatser är givande för lärare och rektorer.

De regelbundna kontrollpunkterna under elevernas skolgång är viktiga funktioner för att tidigt identifiera elever som riskerar att inte nå målen eller som är i behov av särskilt stöd i svenska, engelska och matematik.

Processen med åtgärdsprogrammen är formaliserad och stöder arbetet med dessa. Lärarna anser att det nya systemet är omfattande och tidskrävande. Vi bedömer dock att processen och materialet är nödvändigt för att vara rättssäkert och för att eleverna ska ha en möjlighet att få det stöd de har rätt till.

Vi bedömer att skolorna till stor del arbetar utifrån målen för fysisk aktivitet. Uppföljningen av målen och redovisningen av resultaten är dock inte full tillräcklig.

Vår sammanfattande bedömning är att barn- och utbildningsnämndens styrning och interna kontroll inte fullt ut är tillräcklig för att säkerställa förutsättningarna för elevernas måluppfyllelse i alla ämnen.

Vi lämnar följande förslag till **förbättringsåtgärder**:

- Nämnden bör mer utförligt än idag följa elevernas måluppfyllelse i samtliga ämnen.
- Nämnden bör vidareutveckla det arbete som redan påbörjats för att ytterligare säkerställa att det sker en likvärdig bedömning och betygssättning.
- Den nya processen bör implementeras ytterligare för att skapa förståelse hos lärarna och stödja utvecklingen av hur åtgärdsprogrammen ska formuleras.
- Rapporteringen i förhållande till målen avseende elevernas fysiska hälsa bör förbättras för att få en bättre bild av måluppfyllelsen.

2. Inledning

Det finns ett antal bestämmelser för betygsättningen, som syftar till att bedömning och betygsättning tillämpas på ett likvärdigt och rättssäkert sätt. Som stöd har Skolverket tagit fram ett material i syfte att stödja en rättvis och likvärdig bedömning. Materialet består av tre delar:

- Allmänna råd om det lokala arbetet med tillämpningen av nationella mål och betygskriterier (SKOLFS 2004:23)
- Författningskommentarer för likvärdig bedömning och betygsättning
- Bedömningsexempel

I dokumentet allmänna råd anges att utgångspunkten för bedömningen av eleverna är de mål och kriterier som fastställts i de nationella kursplanerna. Målen och kriterierna är formulerade på ett sådant sätt att läraren måste göra många val och fatta många beslut om såväl vad som ska behandlas i undervisningen som hur denna ska bedrivas.

I läroplanen för grundskolan framgår bland annat att elevens kunskaper ska bedömas utifrån de nationella mål och kriterier som framställts i ett ämne eller kurs. Dagens mål- och kunskapsrelaterade betygssystem skall ge information om elevens kunskapsutveckling och kunskapsprofil genom att betygen är relaterade till angivna kunskapskvaliteter i form av mål och kriterier. Med detta menas att eleverna skall bedömas utifrån sina kunskaper och det gäller inte bara de kunskaper som eleverna tillägnat sig under lektioner. Kunskaper kan även utvecklas i andra sammanhang och även dessa ska ingå i bedömningen. Från och med våren 2010 är ämnesproven i årskurs 3 i matematik, svenska och svenska som andraspråk obligatorisk. De nationella proven i åk 5 ersätts fr. o m 2012 med nationella prov i åk 6. Nämnas kan att de nationella proven för åk 9 är obligatoriska i ämnena engelska, matematik och svenska. Syftet med proven är att ge läraren stöd vid bedömning om eleven nått målen. Resultatet kan dessutom användas för planering för den fortsatta undervisningen.

I den nya skollagen förändrades behörighetsreglerna för gymnasieskolan något. För behörighet till yrkesprogrammen krävs godkända betyg i svenska, engelska och matematik samt i minst fem andra ämnen. För behörighet till högskoleförberedande program krävs godkända betyg i svenska, engelska och matematik samt i minst nio andra ämnen. Förändringen gäller framför allt behörigheten till yrkesprogrammen. För att elevernas ska nå behörighet till gymnasieskolans program är det relevant för kommunen att följa elevernas kunskapsutveckling inom samtliga ämnen.

2.1. Revisionsfråga och granskningsmål

Granskningen utgår från följande revisionsfråga:

Är barn- och utbildningsnämndens styrning och interna kontroll tillräcklig för att säkerställa förutsättningarna för elevernas måluppfyllelse?

Vidare gäller följande kontrollmål för granskningen:

- Nämndens uppföljning av orsaker till skillnader i måluppfyllelse mellan skolorna och mellan pojkar och flickor
- Nämndens säkerställande av att det sker en likvärdig bedömning och betygssättning
- Nämndens åtgärder för att förbättra elevernas möjligheter att klara måluppfyllelsen
- Tillämpning av riktlinjer för att utveckla elevernas fysiska hälsa

2.2. Metod och avgränsning

Granskningen är genomförd genom dokumentgranskning avseende kvalitetsredovisningen 2009-2010, rutiner, riktlinjer, uppföljnings- och utvärderingsdokument. Vidare har resultaten på nationella prov samt resultatstatistik på Kastalskolan, Lillsjöskolan, Ängsmogårdens skola och Treälvsskolan granskats. Intervjuer har genomförts med förvaltningschef, kvalitetsansvarig och rektorerna på de utvalda skolorna samt lärarrepresentanter från 4 olika arbetslag vid samma skolor.

Granskningen är avgränsad till grundskolan med visst fokus på skolår 3, 5 och 7-9.

3. Organisation

Barn- och utbildningsnämnden har enligt reglementet ansvar för:

- förskoleverksamhet
- skolbarnomsorg
- det offentliga skolväsendet för barn och ungdom vad gäller förskoleklass, grundskolan och den obligatoriska särskolan
- insatsen korttidstillsyn med stöd av lagen om service till vissa funktionshindrade avseende elever i den obligatoriska skolan
- fritidsgårdar samt
- samverkan mellan skola och arbetsliv

Barn- och utbildningsförvaltningen är organiserad i sex skolområden samt en stab. Varje skolområde leds av en områdeschef som är chef över rektorer och förskolechefer inom området. Varje skolområde består av varierande antal skolor för förskoleklass till årskurs 5 samt 1-2 skolor för årskurs 6 till 9. I några områden finns det F-9 skolor.

Förvaltningen leds av en förvaltningschef. Förvaltningsstaben består av bl.a. verksamhetsplanerare, ekonomer samt tjänstemän med ansvar för skolskjuts och fastighetssamordning. Det finns en elevhälsoenhet som samordnar de särskilda elevhälsokompetenserna och på skolorna finns barn/elevehälsoteam.

Varannan vecka träffas ledningsgruppen som består av förvaltningschefen, skolområdescheferna, chefen för elevhälsan, verksamhetsplanerna, ekonomer, förvaltningssekreteraren och personalsekreteraren. Ledningsgruppen behandlar strategifrågor, planering, ledning och ekonomi samt fungerar som tjänstemannaberedning för nämndens ärenden. Ledningsgruppen har även möte i mindre form varje eller varannan vecka. Under det senaste året har ledningsgruppen bl.a. fokuserat på de statliga reformerna och den nya lagstiftningen.

Varannan vecka träffas områdeschefernas ledningsgrupper med rektorer och förskolechefer inom sina områden. Gruppen tar upp information och ledningsfrågor.

För olika utvecklingsområden har det inrättats styrgrupper som leds av en områdeschef. Några av områdena är matematik, kvalitet, svenska samt skola och arbetsliv. Styrgrupperna består av rektorer och förskolechefer och får sitt mandat och sin styrning från ledningsgruppen.

Det har inrättats tre tjänster som utvecklingspedagoger på förvaltningen. Utvecklingspedagogerna ska arbeta med att driva ett systematiskt och långsiktigt utvecklingsarbete inom kommunen. Utvecklingspedagogerna är inrättade utifrån tre områden:

- Svenska
- Matematik
- Naturvetenskap och teknik

3.1. Styrdokument

Fullmäktige har beslutat om en vision för kommunens utveckling. Utifrån visionen fastställer fullmäktige inriktningsmål för verksamheten i olika sektorplaner bl.a. skola och omsorg. Förutom mål för verksamheten fastställer också fullmäktige ett antal kommungemensamma inriktningsmål och effektmål inom områdena ekonomi, miljö och personal samt prioriterar utvecklingsområden för folkhälsoarbetet. Målen för barn- och utbildningsnämnden återfinns i kommunens budget.

Fullmäktige beslutade 2008 om en Plan för lärande som anger de politiskt prioriterade områden som ska utvecklas. Planen anger inriktningsmål för olika verksamhetsområden samt strategier för att nå målen. Uppföljning och utvärdering av verksamheterna ska ske på flera nivåer i organisationer. Skolorna redovisar sina verksamheter och resultat genom lokala arbetsplaner och kvalitetsredovisningarna. Nämnden ska redovisa sin totala verksamhet genom budget, verksamhetsberättelse, bokslut och kvalitetsredovisningen.

Fullmäktige har även beslutat om servicedeklarationer för att skapa förtroende för kommunens verksamheter genom att tydliggöra tjänster, service, bemötande och en viss kvalitetsnivå. Det finns en specifik servicedeklaration för barn- och utbildningsnämnden som bl.a. anger att verksamheterna ska tillgodose barn och ungas behov av daglig rörelse, vila och utevistelse. Servicedeklarationerna följs upp genom medborgarnas synpunkter på servicen.

Fullmäktige har genom reglementet för barn- och utbildningsnämnden fastställt nämndens ansvarområden, befogenheter och arbetsformer. Nämnden ska bl.a. se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Planen för intern kontroll är uppdelad i verksamhet, ekonomi, personal, miljö och säkerhet. Den innehåller vidare en riskanalys för varje process/rutin som ingår i den interna kontrollen. Under avsnittet verksamhet anges bl.a. hur de kommunala och statliga målen ska följas upp samt vem som är ansvarig för uppföljningen.

Barn- och utbildningsnämnden beslutar årligen om kvalitetskrav för sina ansvarsområden. Kvalitetskraven anger övergripande målsättningar samt skapar ett ramverk för rektorer och personal att förhålla sig till. I kvalitetskraven anges även hur verksamheten ska följas upp.

Delegationsordningen kommer att uppdateras utifrån den nya skollagen och de nya förordningarna inom utbildningsområdet. I granskningen har vi därmed endast tagit del av den delegationsordning som bygger på äldre lagstiftning.

Förhållandet mellan förvaltningschefen och områdescheferna anges bl.a. genom ett chefskontrakt. Kontraktet anger chefernas ansvarsområde, förväntningar på dem och vilka åtaganden chefskapet innebär.

Utöver de mål och riktlinjer som fullmäktige och nämnden beslutar finns det statliga lagar och förordningar som styr verksamheterna i grundskolan. Fram till läsåret 2010/11 var varje skola och huvudman skyldig att årligen lämna en kvalitetsredovisning till Skolverket. Redovisningen rapporterade skolornas och huvudmannens måluppfyllelse i förhållande till de statliga målen. Kraven på kvalitetsarbetet har förändrats i den nya skollagen. Huvudmannen ska numera systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Det samma gäller för varje skolenhet.

4. Granskningsiakttagelser

4.1. Rutiner för uppföljning av måluppfyllelse

4.1.1. Struktur

Barn- och utbildningsnämnden har genom beslut om kvalitetskraven samt plan för intern kontroll fastställt två system för uppföljning av verksamheterna.

Kvalitetskraven anger att verksamheterna ska följas upp kontinuerligt samt att det ska finnas ett uppföljningssystem för varje barns/elevs lärande och utveckling. Årligen ska det genomföras elevenkäter i årskurs 5 och 8. Vidare ska det genomföras obligatoriska diagnoser och prov:

- Förskoleklass eller årskurs 1: Fonoleken
- Årskurs 2: Läskunnighets-/avkodningstest
- Årskurs 3,6 och 9: Nationella prov

Resultaten från dessa diagnoser ska redovisas till förvaltningen. Barn- och utbildningsnämnden har vidare valt att rektorerna även i fortsättningen årligen ska lämna in en kvalitetsredovisning. Rapporten ska beskriva kvalitetsarbetet över året, vilka resultat de nått samt vilka åtgärder som kommer att vidtas för att utveckla verksamheten kommande år.

Planen för intern kontroll anger bl.a. att det för mål i budgeten och övriga beslut av barn- och utbildningsnämnden ska genomföras vissa kontrollmoment. Vidare anges vilka som är ansvariga för momenten och hur avvikelser ska rapporteras och hanteras.

Årligen ska varje skola upprätta arbetsplaner där direktiv, krav och övriga nämndsbeslut som påverkar verksamheten finns med. Förvaltningen ska ta fram en utvecklingsplan som beskriver förvaltningsövergripande insatser inom prioriterade områden. Det kan även genomföras riktade kontroller på initiativ av nämnden eller förvaltningschefen.

Motsvarande riktlinjer anges för de statliga målen och kraven. Det ska framför allt skrivas en kvalitetsredovisning för varje enhet och för kommunen. Det kan även genomföras övrig uppföljning på initiativ av nämnden eller förvaltningschefen.

I de kommunala och statliga styrdokumenterna ställs inga krav på att uppföljning och resultat ska kunna redovisas på sådant sätt att det går att jämföra skolor eller pojkar och flickor.

4.1.2. Genomförande

Lärarna anser att de regelbundet följer elevernas utveckling genom de diagnoser och tester som genomförs enligt kommunens riktlinjer och på lokala initiativ. Vidare rapporteras resultaten till förvaltningen för central sammanställning och vidare rapportering. Rapporteringen sker till stor del via det elektroniska

verksamhetssystemet. Det möjliggör kommunövergripande sammanställning av statistiken. Utöver de centrala angivna testerna har skolorna egna metoder och möten för att följa elevernas utveckling och måluppfyllelse för att i tid identifiera elever i behov av stöd.

Lärarna genomför mer eller mindre omfattande analyser av resultaten som skickas till förvaltningen för central sammanställning. Analyserna varierar beroende på skola, rektor och lärare. Lärarna efterfrågar återkoppling på de uppgifter och material som de rapporterar till förvaltningen.

Rektorerna anser att de kommunövergripande diagnoserna och testerna genomförs enligt riktlinjerna. Resultaten rapporteras till förvaltningen separat men även till viss del i kvalitetsredovisningen. I årskurs 4 och 5 arbetar skolorna med att ta fram egna kontrollmetoder med stöd av specialpedagogerna. I årskurs 6 genomförs nationella prov och eleverna får betyg i alla ämnen. I årskurs 6 flyttar flertalet av elever i kommunen till nya skolor. Det sker vanligtvis en överlämning med information från lämnande till skola till mottagande skola. Det genomförs även vissa diagnostiska prov för att få en helhetsbild av eleverna på skolan och identifiera elever i behov av stöd.

Förvaltningen anser att skolornas rapporter lämnas in enligt angivna rutiner. Materialet ligger till grund för rapporteringen till nämnden. Kring årsskiftet får nämnden en mindre rapport och någon månad senare beslutas om kvalitetsredovisningen som innehåller en övergripande bild av all verksamhet. Förvaltningsledningen anser att nämnden är intresserad av de rapporter de får samt att de läser det material som finns. Förvaltningsledningen konstaterar dock att deras rapportering kan utvecklas för att bli lättare att ta till sig. På så sätt kan materialet bli ett bättre underlag för beslut.

Förvaltningen anger att redovisningen av betygen och resultaten från de nationella proven är uppdelad på flickor och pojkar.

Det har inletts ett utvecklingsarbete i kommunen för att ta fram ett övergripande system för uppföljning av ekonomi och kvalitet i samtliga verksamheter. Barn- och utbildningsförvaltningen vill vara med i ett tidigt stadium i denna utveckling.

4.1.3. Individuell utvecklingsplan med skriftliga omdömen

Alla elever ska ha en individuell utvecklingsplan med skriftliga omdömen (IUP). Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om ur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen.

Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Genom IUP kan lärare och rektorer följa elevernas utveckling och identifiera elever som är i behov av särskilt stöd.

I kommunen arbetar skolorna med olika system för IUP. Några skolor har stöd i det digitala verksamhetssystemet där de skriver in elevernas IUP. Andra skolor använder mallar i pappersform som på vissa skolor är gemensamma för skolan. Minst en skola har även olika mallar inom skolan. Lärarna anser att det vore en fördel om samtliga skolor arbetar efter samma modell. Det skulle bl.a. underlätta övergångarna mellan skolor för eleverna samt för lärare att arbeta på olika skolor. Vidare efterfrågar några lärare ett utökat stöd i arbetet med IUP.

Förvaltningen anser att det har genomförts flera utbildningsinsatser för att utveckla lärarnas och rektorernas arbete och metoder med IUP. Det finns dock ingen kommunövergripande mall som anger formatet. Förvaltningen arbetar inte med några centrala sammanställningar utifrån IUP. Det genomförs lokalt på skolorna.

4.1.4. Kvalitetsredovisningar

Generellt följer skolornas kvalitetsredovisningar för 2010/11 den kommunövergripande mallen som förvaltningen har utvecklat. Mallen har fasta rubriker som skolorna har att förhålla sig till. Genom mallen förväntas bl.a. resultatredovisningen bli likartad samt analyserna av resultaten utförligare. Mallen inleds med övergripande kapitel om bakgrund och grundläggande information om skolan och kvalitetsarbetet. Vidare utgår mallen från läroplanens rubriker:

- Normer och värden
- Kunskaper
- Elevernas ansvar och inflytande
- Övergångar och samverkan
- Skolan och omvärlden
- Bedömning och betyg – här ska även resultat från nationella prov redovisas och analyseras
- Hälsa och livsstil

Samt tre avslutande kapitel:

- Uppföljning av arbetet med likabehandlingsplanen
- Redovisa situationen för barn och elever i behov av särskilt stöd
- Rektors ansvar

Under varje rubrik (förutom de tre sista) finns underrubrikerna:

- Skolans mål
- Insatser för att nå målet
- Resultat
- Analyser – lärdomar
- Åtgärder för utveckling som kommer att vidtas det närmaste året

4.1.5. Resultat i skolornas kvalitetsredovisningar 2010/11

De fyra granskade skolorna följer till stor del den kommunövergripande mallen när de skriver kvalitetsredovisningar. Det finns variationer i statistikredovisningen, och hur omfattande analyserna är. Vad gäller resultatuppföljningen är det framför allt fokus på svenska, matematik och engelska. En av skolorna redovisar statistik över

andel elever som uppnått kravnivåerna i samtliga ämnen i årskurs 7 samt gör analyser av bakgrunderna till resultaten.

I samtliga skolors redovisningar av de nationella proven är resultaten uppdelade på pojkar och flickor. Det är endast en skola som närmare reflekterar och analyserar eventuella skillnaderna. Det har enligt lärarna förts lokala diskussioner på vissa skolor om skillnader i resultaten mellan pojkar och flickor men detta dokumenteras inte. I skolornas kvalitetsredovisningar jämförs utveckling och resultat men inte med andra skolor.

Lärarna anger att de är delaktiga i arbetet med kvalitetsredovisningen genom att rapportera resultaten samt vid olika analyser av resultaten. Hur mycket lärarna är involverade i arbetet med kvalitetsredovisningen varierar mellan skolorna. Lärarna anser generellt att det framför allt är fokus på resultat och analyser av svenska, engelska och matematik. Rektorer anser att de har ett bra stöd hos lärare och specialpedagoger vid analyserna av resultaten. Vidare anser rektorerna att kvalitetsredovisningen är det främsta instrumentet för att redovisa skolornas verksamhet och resultat. Rektorer och lärare efterfrågar en bättre återkoppling från nämnd och förvaltningsledning på kvalitetsredovisningarna.

4.1.6. Kommunens kvalitetsredovisning för 2010

Nämndens övergripande kvalitetsredovisning bygger bl.a. på skolornas kvalitetsredovisningar och den övergripande resultatuppföljningen från de övergripande diagnoserna och testerna. Inledningsvis är det områdescheferna som arbetar med nämndens övergripande kvalitetsredovisning. De gör de första övergripande analyserna som därefter delar av ledningsgruppen utvecklar. Vidare redovisas vilka insatser som är genomförda under läsåret inom olika områden. Ett kapitel ägnas åt utvecklingsområden i relationen till förvaltningens utvecklingsplan. Därefter redovisas resultat och måluppfyllelse för de olika skolformerna samt åtgärder för utveckling som kommer att vidtas det närmaste året.

I redovisningen presenteras statistiska uppgifter i text där pojkars och flickors resultat i de nationella proven i årskurs 3 i ämnena svenska och matematik jämförs. Vidare sker en jämförelse mellan skolorna vad gäller andelen elever som har lägst betyg G i alla ämnen i årskurs 9.

Resultatredovisningen för övriga ämnen redovisas i text med ett konstaterade att måluppfyllelsen är god.

4.1.7. Revisionell bedömning

Nämndens uppföljning av orsaker till skillnader i måluppfyllelse mellan skolorna och mellan pojkar och flickor

Det finns flera riktlinjer för hur uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling och måluppfyllelse ska genomföras. Det anges vem som är ansvarig för insamling samt i vilket sammanhang redovisningen ska ske. Rapportering genom datasystem underlättar hanteringen av data och därmed även jämförelsen. Vissa delar av redovisningen sker digitaliserat. Det finns ett verksamhetssystem som till viss del stöder denna hantering. Detta system används

dock inte fullt ut på samtliga skolor. Förvaltningsledningen arbetar för närvarande med att undersöka olika utvecklingsalternativ inom detta område.

Kvalitetsredovisningarna för varje skola följer till stor del den kommunövergripande mallen. Det finns dock vissa undantag.

Utifrån skolornas rapportering av resultaten från diagnoser, tester och betyg finns det ett omfattande statistiskt material att arbeta med för att följa skolornas och kommunens utveckling. Det bör även vara möjligt att utifrån detta material ta fram jämförelser mellan skolor och mellan pojkar och flickor som kan ligga till grund för analyser. Det finns dock inget krav i några statliga eller lokala styrdokument som anger att dessa jämförelser eller analyser ska genomföras.

Resultatuppföljning och analyserna i kvalitetsredovisningarna, både skolornas och kommunens, har övervägande fokus på svenska, engelska och matematik. Övriga ämnen redovisas endast kort utan statistik eller analys av resultaten. En skola av de granskade är undantaget. Barn- och utbildningsnämnden rekommenderas att mer utförligt än idag följa elevernas måluppfyllelse i samtliga ämnen. Rekommendationen grundar sig bl.a. i de förändrade behörighetskraven till gymnasieskolan samt behoven av att tidigt kunna sätta in stöd även i dessa ämnen.

4.2. Likvärdig bedömning

I kommunens kvalitetsredovisning för 2010 anges att olika insatser har genomförts och fortfarande genomförs för att förbättra bedömning och betygssättning i hela skolverksamheten från årskurs 1 – 9 för ökad likvärdighet inom och mellan skolorna.

Samtliga lärarna anser att den främsta insatsen för arbetet med likvärdig bedömning och betygssättning mellan skolor har varit de ämneslärarträffar som har arrangerats 1-2 gånger per år de senaste åren. Träffarna har varit riktade till lärare i samtliga ämnen på 6-9 skolorna. På träffarna möts lärare från samtliga skolor som undervisar i samma ämne för att utbyta erfarenheter och samtala kring bedömning och betygssättning. Framför allt har dessa träffar varit ett stöd för de lärare som undervisar i ämnen med få timmar. De har därmed inte haft någon lokal kollega att utbyta erfarenheter med. Samtliga lärare efterfrågar fler träffar av detta slag då de anser att samtalen bidrar till utvecklingen. Lärarna i F-5 efterfrågar liknande träffar då det endast finns för svenska och matematik.

Utöver de kommunövergripande träffarna har lärarna möten med sina ämneskollegor på skolorna för att diskutera likvärdig bedömning och betygssättning. Det varierar mellan skolorna hur ofta de planerar för organiserade möten om detta område. Lärarna anser att även de lokala mötena kring likvärdig bedömning och betygssättning är viktig och generellt efterfrågas det mer utrymme för dessa diskussioner. Lärarna anser vidare att de har ett bra stöd från specialpedagogerna i detta arbete. Lärarna på en skola uttrycker att dessa frågor inte är prioriterade på deras skola.

Några skolor arbetar aktivt med lokal pedagogisk planering (LPP) där lärarna tillsammans inom vissa ämnen och teman planerar genomförandet av

undervisningen samt ställer upp riktlinjer för bedömningen. Arbetet med planeringen anses av lärarna vara ett bra forum för att bl.a. diskutera bedömning och betygssättning.

Rektorerna anser att de kommunövergripande träffarna är ett bra stöd för lärarna i arbetet med likvärdig bedömning och betygssättning. Rektorerna är medvetna om att det är deras ansvar att leda detta arbete och ta initiativ till att utveckla det. Vidare anser rektorerna att arbetet med likvärdig bedömning och betygssättning har gett önskvärda effekter. Rektorerna anser att nämnden inte efterfrågar information eller rapportering inom detta område och att nämnden därmed inte heller försöker styra utvecklingen.

Ämneslärarträffarna har sitt ursprung i utvecklingspedagogernas mötesplaster för de praktiskt estetiska lärarna men är även ett lokalt initiativ, från ett skolområde, och förvaltningen ser positivt på detta. Utvecklingspedagogerna har tagit fram kommunövergripande analysfrågor som ska stödja rektorernas, lärarnas och specialpedagogernas bedömningar i samband med de nationella proven. Förvaltningsledningen delar rektorernas uppfattning att detta framför allt är ett område som rektorerna ansvarar för och att eventuella insatser kan initieras från ledningen. Dock har nämnden inte behandlat detta område.

4.2.1. Revisionell bedömning

Nämndens säkerställande av att det sker en likvärdig bedömning och betygssättning

Det bedrivs olika insatser för att förbättra en likvärdig bedömning och betygssättning. På skolorna förs flera givande diskussioner på olika möten och genom den lokala pedagogiska planeringen. Vidare är de kommunövergripande mötena för ämneslärarna i årskurs 6-9 ett högt värderat forum hos lärarna och rektorerna. Dessa insatser bedömer vi som givande för lärare och rektorer. Arbetet kan dock ytterligare vidareutvecklas och formaliseras. Resultat och effekter från det lokala utvecklingsarbetet kan på ett bättre sätt tas tillvara genom utbyten mellan skolorna. De kommunövergripande ämneslärarträffarna kan få mer formell status med tydliga riktlinjer och styrning av innehållet. De kan även fungera som arena för utbyte av de lokala erfarenheterna.

Staten har tydligt markerat vikten av att stärka arbetet med likvärdig bedömning och betygssättning. Vi bedömer att barn- och utbildningsnämnden därmed kan vidareutveckla det arbete som redan påbörjats för att ytterligare säkerställa att det sker en likvärdig bedömning och betygssättning.

4.3. Åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen

Det finns sedan hösten 2011 ett kommunövergripande system som anger rutiner och mallar för dokumentation vid upprättandet av åtgärdsprogram. Systemet är bl.a. skapat för att anpassa processen efter den nya skollagen samt likrikta metoderna för att upprätta åtgärdsprogram vid kommunens skolor. Systemet bygger på att samtliga steg och beslut ska dokumenteras enligt fastställda mallar och rutiner. Systemet har implementerats på skolorna. Rektorerna anser att det är

ett bra stöd och att det numera är bättre samordning på åtgärdsprogrammen samt att de är mer rättssäkra. Lärarna anser generellt att systemet och mallarna kan vara ett stöd men att det är för omfattande dokumentation som tar tid att genomföra. Förvaltningen är medvetna om kritiken mot den omfattande dokumentationen. Ett utvecklingsområde är, enligt förvaltningsledningen, att öka förståelsen för processen och åtgärdsprogrammen med fokus på vad som ska dokumenteras.

Generellt anser lärare och rektorer att de lyckas identifiera de elever som är i behov av särskilt stöd bl.a. genom de diagnoser och prov som regelbundet genomförs samt i den dagliga kontakten genom undervisning och handledning. Vidare anser rektorer och lärare att det i de flesta fall lyckas sätt in extra stöd och resurser för eleverna men att det i vissa sammanhang inte finns resurser att tillsätta det stöd som verkligen behövs.

Förvaltningen har initierat olika utvecklingsprojekt för att kompetensutveckla lärarna och på så sätt öka elevernas måluppfyllelse. Det handlar bl.a. om satsningar inom matematik, svenska samt naturvetenskap och teknik. I projekten deltar olika skolor genom olika lokala projekt. Förvaltningen har anställt utvecklingspedagoger som ska stödja skolornas lokala projekt och samordna den gemensamma utvecklingen.

Förvaltningen har beslutat om att samtliga lärarna ska genomföra Skolverkets Praktisk IT och Mediakompetens (PIM). PIM är en kombination av handledningar på Internet, studiecirkel och hjälp i vardagen. Det webbaserade studiematerialet består av tio handledningar som visar hur olika programvaror kan användas praktiskt i skolans verksamhet. Lärarna är generellt intresserade av området men menar att det finns andra områden som har högre prioritet.

Förvaltningsledningen anser att arbetet med den specialpedagogiska kompetenshöjningen ska hållas aktuell. Därför menar förvaltningen att lärarna ska använda ett arbetssätt som kan hjälpa dem att kontinuerligt bedriva kompetensutveckling inom detta område. Förvaltningsledningen har valt att skolorna ska använda problembaserad skolutveckling, PBS. Arbetet ska utgå från ett reellt problem i den vardag lärare verkar inom. Lärarna ska själva identifiera problem och utifrån erfarenhet, tidigare kunskap, reflektion och inhämtande av ny kunskap, planera och genomföra ett arbete. Ytterst handlar det om en fördjupad förståelse för det uppdrag, som är kopplat till den verksamhet alla är satta att bedriva.

Lärarna anser generellt att de utvecklingsprojekt som genomförs stöder deras utveckling. Dock är det för många projekt som löper samtidigt och lärarnas anser att det inte finns någon övergripande inriktning på projekten. Framför allt anser lärarna att det satsas på matematik, svenska och naturvetenskap. Det har även skett satsningar på modern språk som är avslutade. De lärare som deltar eller har deltagit i lärarlyftet anser att det är en satsning som har utvecklat deras kompetens.

Rektorerna anser att de har ansvar för lärarnas kompetensutveckling och för att leda de utvecklingsprojekt som bedrivs i deras verksamheter. Vidare anser

rektorerna att det finns få centrala direktiv eller initiativ som de måste delta i förutom satsningarna på matematik, svenska, naturvetenskap och teknik samt PIM.

Förvaltningen anser att de försöker begränsa antalet utvecklingsprojekt för att inte överbelasta rektorer och lärare. Det är viktigt att rektor har utrymme att sålla mellan projekten. Vidare anser förvaltningsledningen att styrgrupperna, utvecklingspedagogerna och skolområdescheferna har ett stort ansvar i att hjälpa lärare och rektorer att prioritera bland olika projekt.

Förutom de kommunövergripande utvecklingsprojekten finns det olika lokala utvecklingsprojekt och insatser på skolorna. Några skolor arbetar bl.a. med läxhjälp efter skoldagen, undervisningsmaterial för eleverna i skriven eller inläst form eller anpassning av undervisningen till mindre elevgrupper.

4.3.1. Revisionell bedömning

Nämndens åtgärder för att förbättra elevernas möjligheter att klara måluppfyllelsen

De regelbundna kontrollpunkterna under elevernas skolgång är viktiga funktioner för att tidigt identifiera elever som riskerar att inte nå målen eller som är i behov av särskilt stöd i svenska, engelska och matematik. Genom att i ett tidigt stadium upptäcka de elever som behöver stöd kan insatserna komma eleven till godo tidigare, vilken på sikt underlättar elevens möjligheter att klara måluppfyllelsen.

Processen med åtgärdsprogrammen är formaliserad och det finns instruktioner och mallar som stöder arbetet. Lärarna anser att det nya systemet är omfattande och tidskrävande. Dock bedömer vi att processen och materialet är nödvändigt för att vara rättssäkert och för att eleverna ska ha en möjlighet att få det stöd de har rätt till. Vi rekommenderar barn- och utbildningsnämnden att ytterligare implementera den nya processen för att skapa förståelse hos lärarna och stödja utvecklingen av hur åtgärdsprogrammen ska formuleras samt om möjligt förenkla processen.

De utvecklingsprojekt som initieras och genomförs har till stor del haft fokus på ämnena svenska, matematik och till viss del moderna språk. Det har även genomförts utvecklingsprojekt som mer än knutna till olika pedagogiska modeller och metoder.

4.4. Hälsa

I barn- och utbildningsnämndens servicedeklaration står att verksamheterna ska tillgodose barn och ungas behov av daglig rörelse, vila och utevistelse. Vidare har nämnden i kvalitetskraven för 2011 beslutat att fysiska aktiviteter ska vara ett naturligt inslag varje skoldag.

Samtliga av de intervjuade anger att skolorna på olika sätt arbetar med dessa mål. Eleverna uppmuntras på olika sätt att aktivt röra sig varje dag. Det kan bl.a. vara att elevernas har mer idrott än vad som anges i timplanen, att eleverna går ut på alla raster, att skolorna har regelbundna friluftsdagar och pausgymnastik under lektionerna. Framför allt anser rektorerna att detta fungerar för de yngre eleverna

men att det är svårare med de äldre eleverna. Det finns skolor som har hälsoprojekt för både personal och lärare vilket både rektorer och lärare anser är positivt.

Lärarna anser de olika aktiviteterna som genomförs är positiva men att det inte finns resurser reserverade för dem. Det innebär att skolorna på olika sätt får prioritera för att på bästa möjliga sätt genomföra olika aktiviteter.

Uppföljningen och rapportering av de angivna målen sker generellt bland annat genom välfärdsredovisningen, i kvalitetsredovisningen och genom skolsköterskorna webbaserad hälsoenkät där de går att följa barn och ungdomars hälsa. Det sker däremot ingen specifik uppföljning eller rapportering mot målen i servicedeklarationen eller kvalitetskraven.

4.4.1. Revisionell bedömning

Tillämpning av riktlinjer för att utveckla elevernas fysiska hälsa

De mål som barn- och utbildningsnämnden har beslutat om inom detta område har bl.a. inneburit att skolorna generellt har olika aktiviteter för att eleverna ska ha en god fysisk hälsa. Det ligger ett stort ansvar på rektorer och lärare i att värdera och prioritera detta område i förhållande till andra mål och satsningar. Vi bedömer att skolorna till stor del arbetar utifrån målen inom området. Vi bedömer vidare att barn- och utbildningsnämnden bör förbättra rapporteringen i förhållande till dessa mål för att få en bättre bild av måluppfyllelsen.

Östersund 2011-12-13

Viktor Prytz, projektledare

Anneth Nyqvist, uppdragsledare